

SISEMINISTEERIUM

Pr Liina Lanno
AS Hoolekandeteenused

Teie: 26.08.2020 nr 2020/TEJ-3/6641-1.

Meie: 21.09.2020 nr 2-1/402-4

Elukoha registreerimisest erihoolekandeteenusel
viibimisel

Austatud proua Lanno

Täname Teid pöördumast Siseministeeriumisse murega erihoolekandeteenusel viibivate isikute elukoha registreerimise küsimustes. Siseministeerium ei pea võimalikuks alata praegusel hetkel rahvastikuregistri seaduse (edaspidi RRS) muutmist Teie kirjas soovitud viisil. Leiame, et seaduse muudatused vajaks eelnevat hinnangut ja analüüsi, kelle osas ja milline uus regulatsioon peaks olema, millised on mõjud jm vajalik. Nagu oleme eelnevalt Teile maininud, on Siseministeerium korduvalt kõnealust teemat tõstatanud, sh kaasates Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi uue RRS-i väljatöötamisel, mis jõustus 2019. aastal. Samuti palusime antud teemal erinevate asutuste kaasamõtlemit viimati eelmise aasta sügisel, kuid tulenevalt eriolukorrast peatati arutelud kevadel. Oleme tänaseks osapooli teavitanud vajadusest aruteludega jätkata.

Märgime, et Siseministeeriumi valdkonda kuulub elukoha registreerimisega seonduv, kuid eestkoste seadmine ning sotsiaalteenuste osutamine ja määratlemine on vastavalt Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas. Samas kinnitame, et Siseministeerium on igati valmis osalema edasistes aruteludes ning panustama õigusaktide muudatuste välja töötamisse.

Kuivõrd eestkoste kui perekonnaõiguse institutsioon kuulub Justiitsministeeriumi haldusalasse ning eestkoste koormust kannavad valla- ja linnavalitsused, siis on vajalik antud teema lahendamisse ka nende kaasamine. Seega edastame nii Justiitsministeeriumile kui Linnade ja Valdade Liidule oma vastuse koos AS Hoolekandeteenused pöördumisega.

Siinkohal esitame antud teema kohta mõned Siseministeeriumi mõtted, mis oleks edasiste arutelude sisendiks.

Esmalt märgime, et meie hinnangul saab ööpäevaringset sotsiaalteenust osutava hoolekandetasutuse mõistet sisustada osutatava teenusega, mitte aga teenuskohtade arvuga asutuses. Seega ei ole asjakohane pidada hoolekandetasutuseks vaid sellist erihoolekandetasutust, kus on rohkem kui 10 teenuskohta. Kui erihoolekandetasutus osutab ööpäevast teenust (teenus sisaldab majutust), peaks kehtima RRS § 70 lg 2 p 2 piirang. Sotsiaalministeerium on soovinud erihoolekandeteenuseid ümber mõtestada ja loobuda ööpäevaringsest määratlusest teenuste puhul, kus nn aktiivselt teenust ei osutada pidevalt. Kas selle tulemusel tuleb muuta viidatud sätet või muutub sätte tõlgendamine, ei ole praegu teada.

Keeld kanda rahvastikuregistrisse isiku elukohana ööpäevaringset sotsiaalteenust osutava hoolekandeesutuse aadress kaitseb sellistes asutustes elavate isikute ning kohalike omavalitsuste huve. Nagu märgite oma kirjas, võib erihoolekannet vajav isik elada terve elu hoolekandeesutuses, vahetades asutusi kas siis vanusest või erivajaduste muutumisest tingituna. Sageli ei ole neil isikutel pereliikmeid ega lähedasi, kes korraldaksid nende elu, piiratud teovõimega isikute eestkostjaks on reeglina valla- või linnavalitsus, mitte aga füüsilisest isikust eestkostja. Seega on nende isikute otsene huvi omada ühte ja ainukest kohalikku omavalitsust, kes on kursis isiku vajadustega ning tagab talle vajaliku elukorralduse (eri)hoolekandeteenuseid kasutades. Kohaliku omavalitsuse huvi on anda hoolekandelist abi ja olla eestkostjaks isikutele, kes on sama kohaliku omavalitsusega seotud ka enne abivajaduse tekkimist. Kindlasti ei ole isikute huvides olukord, kus igakordse järgmise hoolekandeesutusse paigutamisele järel muutub isiku elukorralduse eest vastutav kohalik omavalitsus. Samuti ei ole kohaliku omavalitsuse huvides, et tema haldusterritooriumil asuvad hoolekandeesutused toimivad hoolekandelise ja eestkostelise abi tõmbekeskusena. Seega arutelu, kas kõnealune keeld on samasugusel kujul vajalik või vajab muutmist, peab lähtuma kohalike omavalitsuste seisukohast.

Märgite hoolekandeesutuses asuvate isikute võimaliku huvina asutuse asukoha kohaliku omavalitsuse doteeritud teenuste kasutamist (tasuta ühistransport jmt). Koostöös kohalike omavalitsustega võiks olla võimalik need küsimused lahendada ilma registrisse kantud elukohaga sidumiseta, näiteks on Tallinna linnas võimalik tasuta ühistransporti kasutada kõigil sügava puudega isikutel. Ka ei ole perearsti nimistusse kuulumine kuidagi seotud rahvastikuregistrisse kantud elukohaga.

Me ei nõustu arvamusega, et eestkoste teostamiseks on vajalik eestkostetava elamine eestkostjaks oleva kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil. Eestkoste on seaduslik esindamine ja kui isiku elu on korraldatud erihoolekandeesutusse paigutamise, peab erihoolekandeteenus tagama talle kõik igapäevaeluks vajaliku. Samuti peab erihoolekandeteenus katma isiku igasuguse sotsiaalabi vajaduse ning arusaamatu on põhjendada isiku elukoha registreerimist hoolekandeesutuse aadressile vajadusega anda juurdepääs kohaliku omavalitsuse sotsiaalabile.

Oleme jätkuvalt arvamusel, et enne 2001. aastat erihoolekandeesutustesse paigutatud isikute probleemid tuleb lahendada isikute kaupa, st välja selgitada, millisel kohalikul omavalitsusel lasub vastutus. Kuna sotsiaalabi ja eestkoste korraldamine on kohaliku omavalitsuse ülesanded, ei saa siseministerium pakkuda selleks protsessiks tegevus- ja ajakava. Kohalikud omavalitsused, kelle haldusterritooriumil on erihoolekandeesutused tegevuse lõpetanud ning kes ei pea põhjendatuks, et nendes asutustes olnud isikute edasise elukorraldus on rahvastikuregistri kandest tulenevalt nende vastutusel, peavad ise asuma läbirääkimistesse teiste kohalike omavalitsustega.

Siseministeriumini ei ole jõudnud kohalikest omavalitsustest arvamust, et RRS § 70 lg 2 p 2 takistab neil korraldamast vajalikke sotsiaalteenuseid ja eestkostet isikute suhtes, kelle elukoht on rahvastikuregistri andmetel nende haldusterritooriumil, kuid kes on paigutatud ööpäevaringselt sotsiaalteenust osutavasse hoolekandeesutusse mujal Eestis. Küll aga tekib järjest küsimusi, kas tohib registreerida või peab registreerima isiku elukoha aadressil, kus osutatakse erihoolekandeteenuseid, kui elukohateatele on andnud omaniku nõusoleku AS Hoolekandeteenused. Pigem näeme, et kohalikel omavalitsustel on probleeme RRS § 70 lg 2 p 2 keelu tõlgendamise ja mõistmisega, kuna mitmete erihoolekandeteenuste osutamise olemus ja teenuse osutamise koht on täna deinstitutionaliseerimise tulemusena palju muutunud ning seetõttu on kadunud selgus, millised teenused ja teenuse osutamise kohad kuuluvad RRS § 70 lg 2 p 2 sätestatud keelu alla.

Kuna probleemi olemus ja võimalik lahendus puudutab ennekõike kohalikke omavalitsusi nii sotsiaalabi vajavate isikute õiguste kaitsjana kui oma ressursside kasutajatena, peame väga oluliseks kaasata teema lahendamisse ja RRS-i muutmise protsessi kohalikud omavalitsused.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Enel Pungas
rahvastiku toimingute osakonna juhataja

Teadmiseks:
Sotsiaalministeerium
Justiitsministeerium
Eesti Linnade ja Valdade Liit

Lisa: AS Hoolekandeteenused 26.06.2020 kiri nr 2020/TEJ-3/6641-1

Ulvi Klaar 6125168
ulvi.klaar@siseministeerium.ee